

**Velek, Viktor: Hudební umělci mezi Ostravou a Vídní 2 /
Tonkünstler zwischen Ostrau und Wien 2,
Český Caruso Richard Kubla / der tschechische Caruso
Richard Kubla, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2021**

Miriam Hasíková

Ve své trilogii *Hudební umělci mezi Ostravou a Vídní* představuje Viktor Velek dobrodružné osudy pozoruhodných osobností, jako byli pěvci Richard Chýla, Lída Mašková-Kublová, Eva Hadrabová-Nedbalová, Helena Zemanová a další. Kniha *Český Caruso Richard Kubla* je druhou částí zmíněné trilogie, která však byla kvůli náhlému objevu objemné pozůstalosti vydána jako poslední. Stejně jako předešlé spisy je publikace velmi rozsáhlá, čítá celkem 649 stran, je napsána česko-německy a svým zaměřením osciluje mezi edicí pramenů, lexikografickým dílem, kronikou a historickou monografií.

Spis sleduje tradiční osu „život a dílo“ v historickém kontextu: autor zveřejňuje rozmanité a patrně veškeré dostupné prameny týkající se kariéry i osobního života zmíněného pěvce; vedle recenzí, faksimilií plakátů, dopisů i jeho vlastních mnohdy humorných zápisků (např. „Můj životopis v kostce“ str. 22–27) také dokumenty administrativní povahy jako smlouvy s divadly nebo v závěrečné části knihy záznamy Státní bezpečnosti.

Kubla žil v letech 1890–1964. První kapitoly líčí zpěvákovo dětství a nejranější hudební zkušenosti v Ostravě, kde se kromě zpěvu při různých příležitostech uplatňoval i jako korepetitor. Problematický vztah s příliš dominantním otcem, jenž studium hudby zásadně nepodporoval (str. 53), zřejmě již předjímal potenciál k neshodám s autoritami, které se Kublovi v průběhu kariéry „lepily na paty“ (zejména v Národním divadle s Otakarem Ostrčillem, Václavem Talichem, ředitelem Ladislavem Šípem a jinými kolegy, viz s. 263, 292–300, 429). Orientaci v Kublově pěvecké dráze zprehledňují kapitoly a subkapitoly: Vídeň (1914–1919/20) – V Lidové opeře, Ve Státní opeře; Praha (1917–1939) – Opera Vinohradského divadla, Členem Nového německého divadla (1921–1923), Trvale v Národním divadle (od září 1923); Hostem dalších scén v Československu (po 1920) – Bratislava, Brno, Kladno, Olomouc, Pardubice, aj.; Hostem v zahraničí – Linec, Chicago, Káhira, Istanbul aj. Monografie nekončí Kublovým pomyslným kariérním vrcholem (za což lze považovat jeho dlouhodobou spolupráci

s ND), ale sleduje osudy umělce dále i během války a po ní: nelehká role umělců za Protektorátu (zajímavostí je Kublův dokument Prohlášení o rodovém původu, s. 418), a pak i to, jak byl z Národního divadla „odejit“ (s. 439). Svůj odchod nesl dost nelibě a ještě po letech o svůj návrat na hlavní pražskou scénu usiloval. Nicméně jako znalec desítek operních rolí se od 50. let uplatňoval společně s Marií Šponarovou už „pouze“ jako zpěvák v sanatoriích, kulturních klubech či krematoriích (s. 451). S ohledem na výše zmíněné není překvapivé, že Kubla silně trpěl pocitem zneuznání a svoji hořkost vypisoval v dopisech sestře, v nichž kritizoval nejen komunistický režim; proto byl v pojednávané době sledován a vyslýchán STB; nakonec byl uznán „neškodným“ mj. i díky svému dřívějšímu pobytu v léčebně pro choromyslné, ale také v souvislosti s účastí na vyvolávání duchů a spiritistických seancích, kde hovořil se svými zemřelými rodiči nebo s Emou Destinnovou (s. 474). Nový režim přinesl období finančních problémů a změny, z nichž pro Kublu plynulo exekuční vystěhování z prostorného bytu v Jungmannově ulici. Poslední dekáda Kublova života je nezmapovaná, protože nedůvěřoval společnosti a uchýlil se do ústraní. V posledních kapitolkách autor píše o zajímavostech dokreslujících pěvcovu osobnost: Kubla a stříbrné plátno (s. 553), Kubla a jeho životní partnerky (s. 560), Kubla a automobil (s. 579), Kubla skladatelem? (s. 581).

Kniha obsahuje velké množství fotografií ilustrujících celý umělcův život jak profesionální, tak osobní; můžeme ho například vidět s Emou Destinnovou (s. 320), s Pavlem Ludikarem a jinými pěvci v Chicagu (s. 409), na dovolené v Luhačovicích (s. 351), při sportu (s. 432–423), s přáteli a samozřejmě v nespočtu operních rolí, třeba se Zdeňkou Zikovou v *Prodané nevěstě* (s. 407), s E. Pollertem, V. Novákem, Munclingrem a Ostrčilem na opeře *Dědův odkaz* (310) aj. Celkově je kniha vizuálně i graficky, jak již bylo výše naznačeno, velmi přehledná; stejně jako v minulých dílech trilogie je text na každé straně rozdělen do dvou sloupců, českého a německého. Vzhledem k objemu dat v poznámkovém aparátu bylo velmi šťastné umístit odkazy na konec každé stránky, nikoli na konec knihy, jak tomu někdy u publikací tohoto typu bývá. Budoucí badatelé jistě ocení jmenný rejstřík i obsáhlý a dobře strukturovaný soupis pramenů a literatury.

Recenze inscenací v jednotlivých kapitolách jsou často doplněny přehledovými tabulkami upřesňující program v dané destinaci a podávající přehled o umělcově (často vyčerpávajícím) pracovním nasazení (s. 269, 344, 423 aj.); náročnost rekonstrukce těchto pasáží dokládají sporná místa a nejasnosti, na něž autor poukazuje (např. z hostování v Káhiře: „Je třeba ještě zjistit, zda byl i Kalifem v Corneliově opeře Lazebník bagdádský.“ s. 410, apod.). Umělecké i mimoumělecké kuriozitky dokreslující každodennost pojednávané doby, např. vzpomínka z roku 1919 „Ostravské uhlí pro vídeňská divadla“ (str. 204). Perličky z umělcova

života (např. jeho láska k fotbalu a ke kvalitním oblekům) stejně jako krach jeho tří manželství dodávají Kublově osobnosti plasticitu. Přestože mě při čtení více než šesti set stran napadalo, jestli by potenciál tématu nevyniknul lépe na menším prostoru (především u pasáží obsahujících „blíže nespecifikované“ s. 94 apod.), autor zveřejněním kompletních materiálů (recenzí apod. na způsob edice pramenů) otevřel možnosti doplňování chybějících informací pro další badatele, a to nejen české, ale i německé či rakouské.

Předkládaná monografie není pouze oslavou Kublova talentu srovnávaného s Burianem a Mařákem (s. 307), ale podává komplexní pohled na jeho osobnost: čtenář jej sleduje jako košilatě vtipkujícího Ostraváka, nadaného úspěšného umělce, hysterickou primadonu dychtící po senzaci i zhrzeného starce nostalgicky vzpomínajícího na minulost. Viktor Velek svou prací vyplňuje mezery v bádání o regionálních osobnostech, jejichž životy byly mnohdy dramatictější než osudy „slavných“ hvězd a, jak uvádí na několika místech své knihy, „Richard Kubla si ji zasloužil“.